

Openingswoord

Broeders en zusters hier in de kerk en ook via de livestream verbonden, vandaag mogen we ook in ons bisdom een begin maken met een voorbereiding op de synode van 2023. En die gaat over synodaliteit. Het is een woord dat velen van ons niet bekend in de oren klinkt en ook niet gemakkelijk te verstaan is. Maar het gaat over het samen op weg gaan als leerlingen van de Heer. De Kerk die ten diepste uit pelgrims bestaat die samen - met het evangelie hun hart - op weg gaan om het evangelie steeds meer te beleven en het ook te verkondigen, steeds opnieuw in de wereld. Een voorbereiding op de synode met verschillende gesprekken en ontmoetingen zoals paus Franciscus heeft gevraagd. Vandaag vieren wij hier de mis ter ere van de Heilige Geest om te vragen om de bijstand en de wijsheid, om het inzicht en de sterkte van God, de Heilige Geest, die Trooster en Helper is.

HOMILIE

van Mgr. dr. J.H.J. van den Hende bij de start van de ‘diocesane fase’ voor de bisschoppensynode 2023 en de start van het Jaar van de Sacramenten, zondag 17 oktober 2021, HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal in Rotterdam

Handelingen van de Apostelen 10, 1.33-34a.37-44)

1 Korintiërs 12, 4-11

Matteüs 5, 13-16

Broeders en zusters, hier in de kerk en via de livestream, ik ben steeds weer dankbaar dat we kunnen samenkomen om samen te vieren dat we de Kerk van Christus mogen zijn. En vandaag op uitnodiging van paus Franciscus wordt in alle diocesen van de wereld een eucharistieviering of een vesper gevierd om een start te maken met onze gezamenlijke weg ter voorbereiding op die synode van 2023. Een synode is een samenkomst. Het woord ‘sunhodos’ in het Grieks betekent: samen op weg. En de paus heeft nogmaals benadrukt hoe belangrijk het is dat wij als Kerk, als pelgrims onderweg, die gezamenlijkheid betrachten in ons geloof, in de hoop en in de liefde.

Heel bijzonder zijn voor deze synode drie kernwoorden genoemd: *communio*, *participatio* en *missio*. Latijnse woorden, want we zijn verbonden met de Kerk van Rome waar het Latijn tot op de dag van vandaag een bijzondere plaats inneemt. En al spreekt bijna niemand dat nog vloeiend, zijn het wel woorden die mogen resoneren en in vele talen zullen worden vertaald.

Communio heeft te maken met de gemeenschap die wij zijn. Niet zomaar bij elkaar gaan zitten, maar samen rond de Heer Jezus. En niet zomaar op eigen initiatief, maar op zijn uitnodiging de gemeenschap zijn rond de Heer. Het is duidelijk dat vanaf de vroegste tijd van de Kerk er gewerkt is aan de opbouw van de gemeenschap rond Christus. Was Hij eerst in hun midden en waren de apostelen door Hem geroepen om Hem te volgen en zijn leerlingen te zijn, uiteindelijk na zijn dood en verrijzenis was het op Pinksteren mogelijk om als Kerk de Heilige Geest te ontvangen en dat de apostelen ook zelf op tocht gingen in naam

van de Heer. Communio, de gemeenschap rond de Heer, die we niet zelf maken maar die de Heer ons geeft, in kracht van de Heilige Geest. Maar ook al hebben we die gemeenschap niet zelf gemaakt, we worden wel gevraagd om die te onderhouden. Om die ook steeds verder op te bouwen. Want dat begrijpen we heel goed door de tijden heen, dat wij als gemeenschap van mensen dat onderhoud moeten plegen. Mensen komen niet automatisch naar de kerk. Mensen nemen niet zomaar deel aan het kerkelijk leven. Mensen hebben voortdurend ook de Heilige Geest nodig om hun roeping te verstaan en samen op weg te gaan in de Kerk die hen daartoe uitnodigt. Communio, maken we deel uit van die gemeenschap? Kunnen wij op onze beurt ook anderen bij die gemeenschap betrekken en uitnodigen met ons geloof, met de hoop en de liefde die in ons hart is gelegd? Paus Franciscus hoopt van harte van wel.

En dan participatio. Dat betekent: deelname. Deelname vanuit je eigen geloof, vanuit de gaven en talenten die de Heilige Geest je geeft, om die beschikbaar te stellen en zo deel te nemen aan het kerkelijk leven. Participeren in de liturgie. Participeren in het gebed. Participeren ook in het vieren van de sacramenten. De paus hoopt van harte dat wij vanuit dit samen vieren rond de Heer, door de sacramenten en het gebed ook komen tot nieuwe kracht en daden van liefde. Om steeds meer in de geest van de Heer te kunnen leven en te werken overeenkomstig de roeping die we als Kerk ontvangen hebben.

En dan missio. Missio betekent dat we gezonden zijn, een zending hebben. Niet zomaar een zending om erop uit te trekken, maar in kracht van de Geest met de Heer op weg te gaan. Het staat zo mooi in het boek Handelingen, waarin de leerlingen samen op weg zijn en mensen tot geloof hebben uitgenodigd en gedoopt. Dan zijn ze dankbaar: wat geweldig dat de Heer dit met onze hulp tot stand heeft gebracht (Handelingen 15, 27). Met onze hulp. Wij zijn nooit de 'key players' als zodanig. Maar altijd als leerlingen van de Heer in zijn dienst. Om een communio te zijn, een gemeenschap, en anderen daartoe uit te nodigen. Om te participeren en zo beschikbaar te zijn met onze gaven en talenten. Om de zending van de Kerk in de wereld ook in onze tijd te volbrengen, dat is: de verkondiging van het evangelie in woord en daad.

Die zending, broeders en zusters, heeft drie belangrijke aspecten en die zending hebben we samen ontvangen. Dat betekent dat wij in gemeenschapszin, met onze taken en talenten verbonden met elkaar rond de Heer, die zending samen volbrengen. Op de eerste plaats is het getuigen van Jezus die gekruisigd en verrezen is, de verkondiging van het kruis zoals Petrus (cf. Handelingen 2, 22-24) en Paulus (cf. 1 Korintiërs 2, 2) ons al hebben voorgedaan. In die zending hoort naast de verkondiging ook de heiliging door de sacramenten te vieren. Eenmaal gedoopt, het doopsel als de deur van de sacramenten, mogen we deelnemen aan de andere sacramenten met als hoogtepunt de eucharistie. Zo wordt ons leven steeds meer in de gezindheid van de Heer opgebouwd, worden we gevoed en gesterkt door zijn heilsmiddelen. En naast het verkondigen van het kruis, naast het geheiligd worden door de sacramenten, behoort tot de zending de belangrijke opdracht van de caritas, van de naastenliefde. Want de liefde die wij van God ontvangen, mogen we niet voor onszelf houden, maar we worden juist in dienstbetoon en solidariteit gevraagd om de liefde van Christus verder te dragen naar alle mensen die in nood zijn.

Communio: gemeenschap rond de Heer. Participatio: deelnemen met de gaven die de Geest ons schenkt. Missio: gezonden worden om het kruis van Christus uit te dragen, om steeds meer een heilig leven te leiden door de sacramenten en om zelf de liefde van God te laten zien in woord en daad.

Broeders en zusters, de Kerk is een netwerk van liefde, zoals we vaak in ons bisdom hebben gezegd, om te bouwen aan het rijk van God, dat een beschaving van liefde is met Gods hulp. En dan nu samen op weg. Het is geen uitvinding van paus Franciscus. Het is ook niet pas sinds het Tweede Vaticaans Concilie. Het hoort vanaf het begin bij de Kerk dat we als Kerk samen op weg zijn. Dat we synodaal zijn. Dat betekent dat bisschoppen zich als college samen met de paus inzetten voor de Kerk in hun eigen bisdom en de Wereldkerk. Dat heeft het Concilie opnieuw benadrukt. Maar het betekent ook dat we als gedoopten met een verscheidenheid aan taken en gaven toegerust samen ook meewerken aan de opbouw van de Kerk en de verspreiding van het evangelie in onze wereld.

Synodaal betekent dus werk aan de winkel. Niet dat we dan meteen maar de handen uit de mouwen moeten steken, meteen maar in actie komen. Nee, zegt de paus, beginnen nou eerst met het gebed. Want je hebt de Heilige Geest nodig om te ontvangen wat je nodig hebt. Je hebt de Geest nodig om bij elkaar te blijven, ook in moeilijke tijden. Je hebt de Geest nodig om te onderscheiden wat belangrijk is. En daarom ook vandaag een Mis ter ere van de Heilige Geest. Met de rode kleur, verwijzend naar het vuur van het begin. En als we dan door de Heilige Geest worden geïnspireerd zoals in de eerste lezing uit het boek Handelingen, als we dan door de Geest worden gesterkt, dan kan dat ons helpen om als gemeenschap onderweg te zijn en met elkaar in gesprek te komen. Te luisteren en te spreken. Maar steeds voorafgegaan door wat de Heilige Geest ons ingeeft.

Broeders en zusters, een synodale weg. Er zijn al vele bisschoppensynodes geweest sinds het Tweede Vaticaans Concilie. Zij werden in 1967 door paus Paulus VI ingesteld, met steeds weer een ander onderwerp ter bespreking. Bijvoorbeeld over evangelisatie (1974 en 2012) en catechese (1977), over familie en gezin (1980 en 2015), over het sacrament van boete en verzoening (1983), over de eucharistie (2005) en het woord van God (2008) en over jongeren in de Kerk (2018). En nu wil paus Franciscus voor de komende synode vooral centraal stellen het thema van het samen op weg zijn: synodaliteit.

Voor paus Franciscus is synodaliteit niet zomaar iets van de Kerk, in de zin van: samen is goedkoper of samen gaat sneller of samen ziet er mooier uit. Het is op de eerste plaats een grondgegeven van de Kerk. God wil dat we als Kerk samen op weg gaan. Als we een werkzaam teken van de Heer in de wereld zijn, dan vraagt het om communio, dan vraagt het om participatio, dan vraagt het dat we de missio de zending van de Kerk samen oppakken en gestalte geven. En daarom ben ik blij dat u hier bent. Daarom ben ik blij dat ook mensen meevieren via de livestream. En ik weet zeker dat velen ook bidden.

De Kerk die op weg gaat. Het zal nog een hele bijzondere tijd zijn de komende maanden. Gespreksrondes met allerlei gremia, maar ook met alle generaties. Het vraagt om tijd en aandacht voor het Woord van God, voor het gebed en voor elkaar. In ons bisdom, broeders en zusters, willen we dat ook verbinden met de zeven sacramenten, omdat we vandaag tevens met het Jaar van de Sacramenten gaan beginnen. En die sacramenten, broeders en zusters, die hebben we gekregen van de Heer als een geschenk. Door de doop,

het doopsel als de deur naar de andere sacramenten, deel worden van de Kerk, deel hebben aan het leven van de Heer. En dan het vormsel om nogmaals de Heilige Geest te ontvangen en, zoals ook vandaag in de lezing klonk, bezield te worden door de Heilige Geest door de handoplegging en zalving. En dan de eucharistie die we steeds opnieuw mogen vieren, Jezus' kruisdood en verrijzenis, omdat de eucharistie ons opbouwt. En de sacramenten die we daarnaast nog mogen ontvangen in onze Kerk. Het sacrament van de biecht, van boete en verzoening. Zoals de doop ons geneest van alle zonden, zo kan de biecht ons opnieuw reinigen: de vergeving van de zonden die we na onze doop hebben begaan. En zo broeders en zusters, mogen we ook de ziekenzalving in ons midden vieren, omdat mensen die kwetsbaar zijn en ziek gesterkt mogen worden door de Heer door de zalving en door het gebed, dat mensen mogen worden opgericht. Dan het sacrament van het huwelijk. Man en vrouw die zich verbinden in een verbond voor altijd en dat mogen doen in het vertrouwen dat de Heer de liefde in hen gaande wil houden. Dan het sacrament van de wijding: het diaconaat, het priesterschap en het bisschopsambt. Het is geheel gericht op de opbouw van de gemeenschap van alle gedoopten (cf. Lumen Gentium 10). Diakens, priesters en bisschoppen zien hun dienstwerk in Christus' Naam altijd in het licht van de *communio* die de Kerk mag opbouwen, van de *participatio* van alle leden van de gemeenschap, en van de zending in de wereld, de *missio* om Christus te verkondigen in woord en daad.

Mogen we het komende jaar met de kracht van de Heilige Geest zo op weg gaan. De eerste maanden staan vooral in het teken van de consultatie in ons bisdom ter voorbereiding op de bisschoppensynode. We moeten als bisdom al in februari het resultaat van ons naar elkaar luisteren en met elkaar spreken in een stuk aanleveren van maximaal tien pagina's. Dat wordt nog wat. En dan gaat het naar de kerkprovincie om een stuk te maken met de geluiden vanuit de verschillende bisdommen. En dan zal er het komende najaar op elk continent een bijeenkomst zijn om met elkaar te spreken over wat er dan verzameld is en gehoord. Om uiteindelijk, na het najaar van 2022, in 2023 de wereldwijde bisschoppensynode in Rome te houden. Samen op weg. Mogen we elke dag bidden voor de voortgang van de Kerk en, zoals u ziet in het logo van de bisschoppensynode op de voorkant van uw liturgieboekje, met verschillende generaties. Dat we het geloof mogen doorgeven in kracht van de Geest. En dat we steeds opnieuw met enthousiasme deelnemen aan de gemeenschap van de Kerk en zorgen dat het Woord van de Heer niet verstomd, maar in ons en anderen resoneert opdat wij de blijde boodschap blijven uitdragen in verkondiging en in liefde. Amen.

Slotwoord

Bij de uitgang krijgt u nog deze kleine folder. We zijn mensen van de weg zo zegt ons de Handelingen van de apostelen (Handelingen 9, 2). Maar dat zijn we nooit alleen. We kunnen geen zout en licht zijn in deze wereld op eigen kracht, maar alleen met de kracht van de Heer. En ook niet op ons eentje, maar in de gemeenschap van de Kerk, om zo de zending met elkaar te kunnen volbrengen. De komende weken zullen we daarover uitwisselen. Wat betekent dat? Wat is daarvoor nodig? Wat draag ik daaraan bij? Zo'n synodale weg is dus niet een soort van Consumentenbond van: wat is er allemaal niet goed en wil ik graag anders zien. Maar veeleer dat we samen ons aangesproken weten door de Heer: ben ik wel in gemeenschap met de Kerk ten volle? Ben ik wel echt deelnemer aan het kerkelijk leven? Leef ik in het

beseft dat we samen verantwoordelijk zijn voor de verkondiging van Christus ook nu? En zo is de voorbereiding op de synode geen enquête en ook niet alleen maar een peiling, maar mogen we naar elkaar luisteren en ons hart laten spreken, in het beseft dat we samen één Kerk zijn, steeds opnieuw de geestesgaven mogen ontvangen en samen verantwoordelijkheid dragen voor de verspreiding van de naam van Jezus in de wereld van nu. Omdat de Heilige Geest daarbij zo primair is, wil ik u vragen om samen te bidden het gebed dat u in uw boekje vindt, dat is gericht tot de Heilige Geest en dat is geschreven door Isidorus van Sevilla lang geleden. En dat ten tijde van het Tweede Vaticaans Concilie opnieuw is uitgesproken bij elke sessie om de kracht en wijsheid van de Heilige Geest te vragen. Mogen wij ook zelf om die Geest bidden, nu we aan het begin staan van de voorbereiding van de synode. Laat ons bidden...

Gebed

Wij staan voor U, Heilige Geest,
terwijl wij bijeenkomen in uw naam.

U alleen hebben wij om ons te geleiden,
maak dat U thuis bent in ons hart;
leer ons de weg die wij moeten volgen
en hoe wij deze moeten gaan.

Wij zijn zwakke mensen en zondaars;
laat niet toe dat wij de wanorde bevorderen.
Laat onwetendheid ons niet op de verkeerde weg brengen,
noch partijdigheid ons handelen beïnvloeden.

Maak dat wij in U onze eenheid vinden,
opdat wij samen kunnen gaan naar het eeuwige leven
en ons niet verwijderen van de weg van de waarheid
en van wat juist is.

Dat alles vragen wij U,
die overal en in iedere tijd werkzaam bent,
in de gemeenschap van de Vader en de Zoon,
in de eeuwen der eeuwen.

Amen.